

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИВАТНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МЕДИКО-ПРИРОДНИЧИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

ЗАТВЕРДЖЕНО

Ректор ПВНЗ «Медико-
Природничий Університет»

Михайло ВОЛКОВ

«05» червня 2026 року

ПРОГРАМА СПІВБЕСІДИ
з географії

МИКОЛАЇВ – 2026

ПРОГРАМА СПІВБЕСІДИ З ГЕОГРАФІЇ ЩОДО ВСТУПУ ДЛЯ ЗДОБУТТЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДО ПВНЗ «МЕДИКО-ПРИРОДНИЧИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

1. Загальні положення

Програма співбесіди з географії для вступу до ПВНЗ «Медико-Природничий Університет» для здобуття вищої освіти охоплює всі розділи шкільної програми та розроблена на основі Програми зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання з української мови, здобутих на основі повної загальної середньої освіти згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 26.06.2018 № 696.

Співбесіда проводиться з метою перевірки знань, умінь та навичок вступника з географії, що є достатніми для здобуття вищої освіти та надає право вступнику проходити конкурсний відбір відповідно до Правил прийому на навчання для здобуття вищої освіти у ПВНЗ «Медико-Природничий Університет» у 2026 році.

2. Зміст програми співбесіди з географії

Тема 1. ЗАГАЛЬНА ГЕОГРАФІЯ

1.1. Географія як наука, розвиток географічних досліджень

Географія як система наук. Поняття «геосистема». Рівні геосистем. Методи географічних досліджень. Розвиток уявлень про форму, розміри та рухи Землі. Найвизначніші географічні відкриття, видатні мандрівники. Вітчизняні вчені-географи. Сучасні географічні дослідження та їхнє значення.

1.2. Способи зображення Землі

Зображення земної поверхні. План місцевості. Читання плану. Картографічні проекції та спотворення. Елементи градусної сітки. Визначення географічних координат об'єктів, напрямків, відстаней за градусною сіткою на карті й глобусі. Способи картографічного зображення об'єктів і явищ. Сутність генералізації. Легенда карти. Абсолютні та відносні висоти місцевості,

глибини морів і океанів. Види масштабу. Способи вимірювання відстаней на географічних картах. Класифікація карт. Значення карт у житті людини, суспільства.

1.3. Географічні наслідки параметрів і рухів Землі як планети.

Геоїд. Показники руху Землі навколо своєї осі. Добова ритміка в географічній оболонці. Основні види часу. Визначення місцевого та поясного часу. Пояси освітленості на Землі. Сила Коріоліса. Змінюваність висоти Сонця над горизонтом та тривалості світлового дня. Орбітальний рух Землі: основні характеристики, географічні наслідки. Причини зміни пір року.

1.4. Літосфера

Будова земної кори та її склад. Типи земної кори. Внутрішні процеси, що зумовлюють зміни земної кори. Рухи земної кори. Землетруси. Вулканізм і вулкани. Джерела, гейзери. Літосферні плити, їх рухи. Сейсмічні пояси Землі. Походження материків і океанів. Геологічний час. Зовнішні процеси, що зумовлюють зміну земної кори. Мінерали та гірські породи, що складають земну кору. Корисні копалини та їхня класифікація за походженням. Основні форми рельєфу Землі. Рельєф дна Світового океану. Зміна гір та рівнин під впливом внутрішніх та зовнішніх процесів. Охорона унікальних форм рельєфу та надр Землі. Значення рельєфу в господарській діяльності людини та вплив діяльності людини на рельєф.

1.5. Атмосфера

Атмосфера, її склад та будова. Температура земної поверхні та повітря. Теплові пояси Землі. Атмосферний тиск: причини й наслідки його зміни в тропосфері. Рух повітря, закономірності переміщення повітряних мас. Позначення вітрів на кліматичній карті. Водяна пара, вологість повітря. Хмари й туман, відмінності в їхньому утворенні. Оподи, що випадають із хмар та з повітря, їхні види, вимірювання. Карта розподілу опадів. Повітряні маси й атмосферні фронти. Погода, її елементи, типи, зміна у часі. Клімат Землі, фактори його формування. Кліматичні пояси й головні типи клімату Землі: екваторіальний, тропічний, помірний, полярний. Зміни клімату. Люди й клімат. Охорона атмосфери. Вплив клімату та погоди на господарську діяльність.

1.6 Гідросфера

Гідросфера, її основні частини. Світовий океан і його частини. Острови в океані. Властивості вод Світового океану. Рух води в океані. Багатства вод

Світового океану. Океан та людина. Води суходолу, чинники їхнього нерівномірного розподілу. Взаємозв'язок клімату й вод суходолу. Річка: річкова система, басейн річки, річкова долина. Найдовші річки. Взаємозв'язок геологічної будови, рельєфу й річкової мережі на території. Пороги й водоспади. Живлення, водний режим і робота річок. Озера, їх різноманітність за площею, походженням озерних улоговин, солоністю. Найбільші й найглибші озера земної кулі. Болота, особливості їх утворення та поширення. Штучні водойми й водотоки. Льодовики, особливості їхнього утворення й поширення. Утворення й поширення багаторічної мерзлоти. Підземні води, умови їхнього утворення й залягання в земній корі. Термальні й мінеральні води. Ресурсний потенціал Світового океану. Прісна вода як ресурс.

1.7 Біосфера та ґрунти.

Поняття «біосфера», її межі. Складові біосфери. Рослинність суходолу й океану. Тваринний світ суходолу й океану. Географічні закономірності поширення ґрунтів, рослин і тварин. Типи ґрунтів. Карта ґрунтів. Вплив господарської діяльності людини на ґрунтовий та рослинний покриви, тваринний світ суходолу й океану. Охорона біосфери.

1.8. Природні комплекси.

Природні комплекси як наслідок взаємозв'язків між компонентами природи. Географічна оболонка – найбільший природний комплекс Землі, її межі та властивості. Загальні закономірності географічної оболонки. Сучасний етап розвитку географічної оболонки. Антропосфера. Природні зони Землі, їхні особливості. Карта природних зон. Чинники порушення широтної зональності на планеті. Азональні природні комплекси. Зміна природних комплексів під впливом господарської діяльності людини.

Тема 2. ГЕОГРАФІЯ МАТЕРИКІВ І ОКЕАНІВ

2.1 Океани (Тихий, Атлантичний, Індійський та Північно-Льодовитий)

Загальні відомості. Історія дослідження. Географічне положення. Особливості будови та рельєфу дна океану. Кліматичні пояси й типи клімату. Течії. Органічний світ і закономірності його поширення. Природні ресурси. Проблема забруднення вод океану.

2.2. Материки (Африка, Австралія, Південна Америка, Антарктида, Північна Америка, Євразія)

Особливості географічного положення. Дослідження та освоєння материка. Рельєф материка. Корисні копалини. Загальні особливості клімату. Кліматичні пояси та типи клімату. Води суходолу, їх особливості та значення для природи та населення. Специфічність рослинного й тваринного світу. Природні зони. Національні парки. Стихійні явища природи. Екологічні проблеми. Населення.

Тема 3. ФІЗИЧНА ГЕОГРАФІЯ УКРАЇНИ

3.1 Україна на карті світу.

Географічне положення, формування території України. Формування території, розміри, кордони, адміністративно-територіальний поділ. Географічне положення України. Крайні точки. Географічний центр України. Розташування території України стосовно годинних поясів.

3.2 Природні умови і ресурси України.

Рельєф, тектонічна, геологічна будова, мінеральні ресурси. Зміна природних умов території України в архейську, протерозойську, палеозойську, мезозойську, кайнозойську ери. Корисні копалини, їхня класифікація за використанням, закономірності: поширення на території України. Проблеми раціонального використання мінеральних ресурсів. Клімат і кліматичні ресурси. Води суходолу водні ресурси. Ґрунти та ґрунтові ресурси. Рослинний і тваринний світ України. Ландшафти України. Природні зони України: мішаних лісів і широколистих лісів, лісостепова, степова. Гірські ландшафти Українських Карпат і Кримських гір, особливості їхніх змін висотою, використання та охорона. Природні умови й ресурси Чорного й Азовського морів, проблеми їхнього раціонального використання.

3.3 Природокористування.

Використання природно-ресурсного потенціалу України. Основні види забруднень довкілля в Україні. Вплив екологічної ситуації на життєдіяльність населення. Природно-заповідний фонд. Національна екологічна мережа України. Моніторинг навколишнього середовища в Україні. Основні заходи щодо раціонального використання й охорони навколишнього середовища в Україні. Природокористування в умовах сталого розвитку.

Тема 4. НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ ТА СВІТУ

4.1 Демографічні процеси та статеві-віковий склад населення світу та України.

Кількість та динаміка населення у світі та Україні. Природні, соціальні, економічні та екологічні чинники та просторові особливості природного руху населення у світі, в Україні. Демографічний перехід, його фази. Статеві-вікова, шлюбно-сімейна структура населення світу й України. Тривалість життя населення. Демографічне старіння населення. Характеристика демографічної ситуації в країнах за статеві-віковими пірамідами. Особливості демографічної політики в країнах з різним типом відтворення. Міграції, їхні показники, чинники та вплив на відтворення населення і його перерозподіл у світі. Просторові тенденції міграційних процесів. Демографічні прогнози.

4.2 Розселення.

Густота населення. Територіальні відмінності густоти населення в світі й Україні. Міські й сільські населені пункти критерії їхнього розмежування в Україні та країнах світу. Класифікація міст за кількістю населення та функціями. Міське й сільське населення. Урбанізація, причини, що її зумовлюють. Субурбанізація. Хибна урбанізація. Міські агломерації. Світові міста. Система розселення.

4.3 Етнічний склад населення. Релігійний склад населення.

Етноси. Найпоширеніші мовні сім'ї. Однонаціональні та багатонаціональні країни. Національний склад населення України: особливості та регіональні відмінності. Національні меншини та етнічні групи, основні райони їхнього розселення. Релігія як явище культури. Світові релігії. Найпоширеніші релігійні конфесії в Україні.

4.4. Зайнятість населення в світі й Україні.

Трудові ресурси. Кількість і якість трудових ресурсів. Економічно активне населення. Зайнятість населення. Проблеми зайнятості населення.

Тема 5. УКРАЇНА І СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО

5.1. Національна економіка і світове господарство.

Національна економіка. Поняття «економічний розвиток» та його показники: валовий внутрішній продукт (ВВП), структура ВВП, індекс людського

розвитку (ІЛР). Секторальна модель економіки країни. Форми суспільної організації виробництва. Чинники розміщення виробництва. Форми просторової організації національної економіки. Світове господарство (світова економіка), світовий ринок. Типи економічних систем. Типізація країн світу за рівнем розвитку, місце України в ній. Сучасні тенденції розвитку світового господарства. Глобалізація та регіональна економічна інтеграція. Транснаціональні, корпорації (ТНК) та їхній вплив; на функціонування міжнародної економіки. Глобальна економіка. Міжнародні економічні організації.

5.2. Первинний сектор господарства

Сільське та лісове господарство, їхнє значення в сучасному світі. Складники сільського господарства. Природні (земельних та агрокліматичних ресурсів) та соціально-економічні чинники розвитку й розміщенні аграрного виробництва. Землезабезпеченість. Сільське господарство світу. Сільське господарство України. Лісове господарство в Україні.

Добувна промисловість. Показники ресурсозабезпеченості країн мінеральними ресурсами. Основні закономірності розміщення родовищ, вугілля, нафти, природного газу. Найбільші в світі басейни й країни за видобутком кам'яного вугілля, нафти й природного газу. Видобування металічних руд. Основні закономірності розміщення родовищ металічних руд. Країни з найбільшими обсягами видобування залізних, марганцевих руд, руд кольорових, рідкісноземельних і благородних металів. Розвиток і розміщення виробництва з видобування залізних і марганцевих руд в Україні. Розробка руд кольорових металів в Україні.

5.3. Вторинний сектор господарства.

Виробництво та постачання електроенергії. Значення електроенергетики. Типи електростанцій. Електроенергетика світу. Найбільші країни виробники та країни споживачі електроенергії у світі.. Електроенергетика України. Використання відновлюваних, джерел енергії. Експорт електроенергії з України.

Металургійне виробництво. Значення металургійного виробництва в господарстві. Сучасні технології виробництва, особливості технології виробництва та чинники розміщення підприємств, найбільші країни-виробники та країни-споживачі чорних та кольорових металів. Чорна та кольорова металургія в Україні: домінуючі технології, сукупність чинників

розміщення підприємств, основні центри, місце України на світовому ринку металургії.

Хімічне виробництво. Виробництво деревини, паперу. Виробництво будівельних матеріалів. Значення та особливості технологій хімічного виробництва. Чинники розміщення виробництв основних хімічних речовин і хімічної продукції, фармацевтичної продукції, гумових і пластмасових виробів. Хімічне виробництво в Україні. Виробництво будівельних матеріалів в Україні.

Виробництво машин й устаткування.

Роль машинобудування в сучасному світі. Різноманітність підприємств та чинники їхнього розміщення. Спеціалізація та кооперування в машинобудуванні. Машинобудування світу. Взаємозв'язок між рівнем економічного розвитку, регіону, країни й рівнем розвитку машинобудування. Найбільші країни-виробники літаків, легкових автомобілів, морських суден, верстатів, комп'ютерів, робототехніки. Машинобудування в Україні. Виробництво тканин, одягу, взуття, харчових продуктів. Найбільші на світовому ринку країни-виробники та країни-експортери тканини, одягу, взуття. Чинники та центри розміщення текстильного, швейного, шкіряного, взуттєвого виробництва в Україні. Народні промисли в Україні. Виробництво продуктів харчування в світі. Традиційні центри виробництва харчових продуктів окремих країн світу. Харчова промисловість України. Особливості технологій та чинники розміщення підприємств бурякоцукрового, олійного; маслосироробного, плодоовочеконсервного, рибного; хлібопекарного; макаронного; борошномельного, круп'яного, кондитерського виробництв, розливу безалкогольних напоїв, мінеральних вод.

5.4. Третинний сектор господарства

Транспорт. Транспорт, його роль у національній економіці та формуванні світового господарства. Види транспорту. Країни, що вирізняють розвитком залізниць та автомобільних доріг. Найбільші судноплавні регіони в світі. Найбільші морські порти. Найбільші аеропорти. Міжнародні транспортні коридори. Транспорт України. Залізничний транспорт – основний вид транспорту України. Найважливіші автомагістралі України. Водні-шляхи, найбільші морські та річкові порти України. Повітряний транспорт. Транспортні вузли. Міжнародні транспортні коридори на території України.

Туризм Туризм як складник національної економіки, його види. Чинники розвитку туризму в регіоні, країні. Туристична інфраструктура. Міжнародний

туризм. Основні туристичні регіони світу. Країни світу з найбільшою кількістю об'єктів Світової спадщини ЮНЕСКО. Туризм в Україні. Особливості природних рекреаційних ресурсів. Об'єкти Світової спадщини ЮНЕСКО в Україні. Туристичні райони в Україні.

Торгівля. Торгівля як вид послуг, її форми, показники. Світовий ринок торгівлі й послуг. Основні напрями зовнішніх торгівельних зв'язків. Світова організація торгівлі. Регіональні зони вільної торгівлі. Торгівля в Україні: структура експорту й імпорту товарів та послуг; чинники концентрації роздрібною торгівлі в населених пунктах, регіонах.

Фінансові послуги. Світові центри банківсько-фінансової діяльності. Вплив глобалізації на розміщення фінансових установ. Країни-офшори. Особливості розміщення фінансових установ в Україні.

Комп'ютерне програмування. Країни лідери на світовому ринку комп'ютерного програмування. Аутсорсинг інформаційних технологій в Україні.

Наукова діяльність. Освіта. Роль науки та освіти в суспільстві. Форми просторової організації наукових досліджень та освіти: технополіси, технопарки. Найвідоміші наукові центри у світі та Україні.

Охорон здоров'я. Найвідоміші центри медичного обслуговування, лікувально-оздоровчого туризму в Україні та світі.

Тема 6. РЕГІОНИ ТА КРАЇНИ

6.1. Регіони світу (Європа. Азія. Америка. Океанія. Африка (економіко-географічна характеристика країн за типовим планом).

Особливості економіко-географічного положення регіону, склад. Сучасна політична карта регіону: форми державного правління й територіального устрою країн, типи країн за рівнем економічного розвитку. Інтеграційні процеси. Населення регіону. Особливості економіки країн регіону.

Первинний сектор економіки: основні райони видобування палива, рудної та нерудної сировини, сільське, лісове господарство. Вторинний сектор економіки: особливості розвитку переробної промисловості, індустріалізація, реіндустріалізація; основні осередки промисловості. Третинний сектор

економіки: найважливіші міжнародні транспортні коридори та вузли, туристичні райони, фінансові центри. Зв'язки України з країнами регіону.

6.2. Країни світу: економіко-географічна характеристика.

Німеччина. Франція. Велика Британія. Італія. Польща. Білорусь. Росія. Японія. Китай. Індія. Австралія. Сполучені Штати Америки. Канада. Бразилія. Єгипет. Південна Африка (ПАР). Економіко-географічна характеристика країн за типовим планом; місце країни у світі та регіоні; основні чинники, що визначають місце, країни в міжнародному; поділі праці (МГПП); система розселення; особливості, сучасного розвитку країни, секторальна структура економіки; домінуючі складники третинного сектору; промислові виробництва, що визначають міжнародну спеціалізацію країни; особливості аграрного сектору; характерні риси просторової організації господарства; зовнішні економічні зв'язки, зв'язки з Україною.

Тема 7. ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛЮДСТВА. СТАЛИЙ РОЗВИТОК.

Поняття про глобальні проблеми людства, причини їхнього виникнення. Проблема війни і миру. Проблема тероризму. Екологічна проблема. Сировинна й енергетична проблеми. Демографічна й продовольча проблеми. Проблема подолання відсталості країн, що розвиваються. Взаємозв'язок глобальних проблем. Роль світової громадськості та міжнародних організацій у їхньому розв'язуванні. Сталий розвиток – стратегія людства на XXI століття.

3. Структура проведення та критерії оцінювання результатів співбесіди

Вступнику на співбесіді задають щонайменше два питання. У разі, якщо за отриманими відповідями члени комісії не можуть встановити рівень знань вступника, йому можуть бути задані додаткові питання. Відповідь вступника на кожне питання оцінюється у балах за шкалою наведеною у додатку 1. Загальний бал розраховується як сума балів за усі поставлені питання. Для вступу на навчання для здобуття вищої освіти у ПВНЗ «Медико-Природничий Університет» вступнику необхідно набрати не менше 100 балів.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ УСНОЇ ВІДПОВІДІ

Кількість балів	Умови отримання
0-24	- вступник припускається грубих помилок при відповіді на поставлене питання і не виправляє ці помилки навіть при вказівці на них; - виявляє повне незнання і нерозуміння матеріалу і як наслідок цього - повна відсутність навичок в аналізі явищ.
25-49	- вступник виявляє знання і розуміння основного матеріалу, але під час відповіді допускає суттєві помилки і усвідомлює їх тільки після повторної вказівки на них; - відповідь надає невпевнено, також мають місце заминки і перерви, не може пояснити проблему, хоча і розуміє її; - не в змозі без допомоги вивести співвідношення з іншими проблемами дисципліни, що вивчається;
50-74	- вступник дає правильну та повну відповідь на поставлене питання, але на додаткові контрольні питання відповідає лише з деякою допомогою; - при правильному і в цілому зв'язному викладі матеріалу, припускається у відповіді неточностей, які виправляє сам або при першому зауваженні; - недостатньо вичерпні відповіді на додаткові запитання;
75-100	- повний, правильний, послідовний, зв'язний, обґрунтований виклад питання, що супроводжується правильними прикладами; - проявляє глибоке розуміння і орієнтацію в явищах і процесах; - правильні вичерпні відповіді на додаткові питання, що мають мету з'ясувати ступінь розуміння матеріалу, що викладається вступником.

4. Рекомендована література

- 1 Скуратович О.Я., Круглик Л. І., Коваленко Р. Р. Загальна географія: Підруч. для 6 кл.- К.: Зодіак -ЕКО, 2010.
2. Корнєєв В.П., Герасимчук В.М., Пічугін Б.В. Географія материків і океанів: Підруч. для 7 кл. – К.: Освіта, Шкільна освіта, 2013.
3. Масляк П.О., Шищенко П.Г. Географія України: підруч. для 8 – 9 кл. серед. шк. - К.: Зодіак- ЕКО, 2009.
4. Гілецький Й.Р. Географія України (Фізична географія з основами загального землезнавства): Підручн. для 8 класу. – Львів: ВНТЛ-Класика,
5. Дітчук І. Л., Заставецька О. В., Ткач Д.В. Географія України: навч. посібник. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2011.
6. Шищенко П.Г., Муніч Н.В. Фізична географія України: Підруч. для 8 кл. загальноосвіт. навч. закл. – К.: Зодіак – ЕКО, 2013.
7. Заставний Ф.Д. Економічна і соціальна географія України: Підруч. для 9 кл. – К.: Форум, 2013.
8. П.О.Масляк Економічна і соціальна географія України: Підруч. Для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. – К: Педагогічна преса, 2013.
9. Сиротенко А.Й. Економічна і соціальна географія України: Підруч. для 9 кл. загальноосв. навч. закл. – К: Освіта, 2011.
10. Яценко Б.П. Економічна і соціальна географія зарубіжних країн: Підруч. для 10 кл. – К: АртЕк. 2004.
11. Топузов О.М., Тищенко Л.В. Економічна і соціальна географія світу: Підруч. для 10 кл. загальноосвіт. навч. закладів. – К: Зодіак-ЕКО, 2015.